

VERSLAG VAN DE HOORZITTING, 10 mei 2016, 10.30 – 11.30 uur

Zaaknr: 16.0110.52

Inzake: Ontwerpmethodebesluit GTS

Aanwezig namens het bestuur Autoriteit Consument en Markt:

Dhr. De Maa	Directie Energie, voorzitter hoorcommissie
Mevr. Bouwens	Directie Energie, lid hoorcommissie
Mevr. Kahl	Directie Energie, lid hoorcommissie
Dhr. De Wildt	Directie Energie, lid hoorcommissie
Dhr. De Vreeze	Directie Juridische Zaken, lid hoorcommissie
Dhr. Postema	Directie Energie, lid hoorcommissie

Aanwezig namens partijen:

Dhr. Kleinhout	GTS
Mevr. De Ruiter-Kortleve	GTS

Mevr. Frans	Energie-Nederland
Dhr. Ten Kate	Energie-Nederland
Mevr. Stirnberg	Energie-Nederland
Dhr. Bieman	Energie-Nederland

Dhr. Halsema	Vereniging Gasopslag Nederland
--------------	--------------------------------

Dhr. Abdoelkariem	TenneT
Dhr. Woessink	TenneT

Dhr. Kreuze	NOGEPA
-------------	--------

Dhr. Van Vliet	Westland Infra
----------------	----------------

Dhr. Hooykaas	Liander
Dhr. Witjes	Liander

Mevr. Van Eijkelenburg	Duurzame Energie Koepel
------------------------	-------------------------

Verslag:

Mevr. Van Splunter	Bajol Tekst & Interpretatie i.o.v. ACM Verslagdienst
--------------------	--

De voorzitter opent de hoorzitting en heet de aanwezigen welkom. De hoorzitting wordt gehouden naar aanleiding van het Ontwerpmethodebesluit GTS voor de periode 2017-2021. In deze hoorzitting kunnen belanghebbenden hun zienswijze naar voren brengen over het door ACM op 6 april 2016 gepubliceerde Ontwerpmethodebesluit voor de tariefregulering van GTS. Op dit besluit is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van toepassing. De zienswijzprocedure is bedoeld om belanghebbenden de gelegenheid te bieden hun zienswijze over het ontwerpbesluit naar voren te brengen. De hoorzitting biedt de gelegenheid om dit mondeling te doen. Niet alle ter zitting aanwezige netbeheerders zijn belanghebbende bij besluiten die een andere netbeheerder betreffen. Als een netbeheerder een zienswijze indient inzake een besluit dat is gericht tegen een andere netbeheerder, wordt dringend verzocht aan te geven op welke grond men meent als belanghebbend te moeten worden beschouwd bij dat methodebesluit. Belanghebbenden kunnen tot en met 17 mei 2016 een schriftelijke zienswijze indienen. De statische efficiëntie van GTS wordt separaat

geconsulteerd. Op 18 mei 2016 zal daarover nog een klankbordsessie plaatsvinden. Ook voor dat besluit zal een zienswijzetermijn van zes weken gelden.

Hij stelt de leden van de hoorcommissie voor.

Hij schetst de gang van zaken ter zitting. Het betreft een openbare zitting. Indien partijen vertrouwelijke gegevens naar voren willen brengen, kunnen zij dat tevoren aangeven opdat passende maatregelen kunnen worden getroffen.

Van de zitting wordt een verslag gemaakt, dat betrokkenen zal worden toegezonden. Commentaar op de redactie van het verslag leidt niet tot wijziging ervan, doch wordt toegevoegd aan het dossier. Het is niet de bedoeling daarbij nieuwe punten op te brengen.

Hij nodigt Energie-Nederland uit haar standpunt toe te lichten.

Mevr. Frans houdt een betoog dat volledig overeenkomt met de tekst van haar pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 1. Hierna worden alleen de aanvullingen weergegeven.

De voorzitter dankt mevrouw Frans voor haar toelichting. Hij nodigt GTS uit het woord te voeren.

Dhr. Kleinhout houdt een betoog dat op enkele kleine aanvullingen na overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 2. Hierna worden alleen de aanvullingen weergegeven.

Bij pagina 9 vult hij ten aanzien van de pensioenkosten aan dat inmiddels een stelselwijziging heeft plaatsgevonden. Het is duidelijk dat de historische gegevens niet maatgevend zijn voor de toekomstige kosten.

Bij pagina 10 vult hij ten aanzien van de bevoegdheid van ACM om eenmalig de begininkomsten van GTS aan te passen aan dat een dergelijke aanpassing een expliciete wettelijke basis vereist. Anders dan voor TenneT en de RNB's is er in de wetgeving voor GTS niets opgenomen over het toepassen van een *one-off*. Voorts vult hij met betrekking tot het beoordelingskader aan dat het bij het tegengaan van overrendementen gaat om de vergelijking met de norm die heeft gegolden, de vooraf gestelde norm. ACM toetst GTS op enkele elementen aan een norm die achteraf wordt vastgesteld. Bijvoorbeeld de θ die men voor het eerst gaat vaststellen. Dat past niet bij het type regulering, zoals het Cbb ook heeft aangegeven ten aanzien van de *frontier shifts*. Wanneer eenmaal een doelstelling is gezet, is het niet mogelijk om achteraf die doelstellingen op een ander niveau te stellen. Wanneer de θ 1 was, zoals in het onderhavige geval, dan kan die niet later op een ander niveau worden vastgesteld. Verder leidt het beoordelingskader, de redelijkheidstoets, tot heel vreemde resultaten.

Bij pagina 11 vult hij aan dat de lijn waarop ACM gelet op eerdere correspondentie in klankbordgroepen lijkt aan te koersen, niet die van GTS is.

De voorzitter dankt de heer Kleinhout voor zijn toelichting. Hij kondigt een reeks vragen van de hoorcommissie aan. Allereerst vragen aan Energie-Nederland.

Dhr. Postema gaat in op de in de vierde alinea, eerste pagina van de pleitnota van Energie-Nederland gevraagde criteria voor aanpassing. Energie-Nederland lijkt te vragen om meer duidelijkheid. Is dat zo, of heeft zij specifieke ideeën over de manier waarop dit moet worden ingevuld?

Mevr. Frans licht toe dat GTS tot nu toe ongemotiveerd mocht afwijken binnen een bandbreedte van 5 procent. Energie-Nederland heeft zich altijd afgevraagd waarom GTS afwijkt. Sommige tarieven worden structureel dezelfde kant op gecorrigeerd. Marktpartijen willen graag weten waarom er een bepaalde kant op wordt gecorrigeerd. Daarover komt nu wel meer transparantie, omdat GTS moet motiveren waarom zij een bepaalde wijziging hanteert. De vraag, waarop Energie-Nederland het antwoord niet heeft, is of vooraf bepaalde criteria zouden moeten worden bepaald over in welk geval er al dan niet mag worden afgeweken van het gemiddelde. Dat is meer de vraag die Energie-Nederland heeft.

Dhr. Postema begrijpt dat er volgens Energie-Nederland vooraf meer duidelijkheid zou moeten zijn. Inzake de *frontier shift* stelt Energie-Nederland dat deze niet past bij de economische ontwikkelingen. Op basis van welke economische ontwikkelingen zou zij een hogere *frontier shift* verwachten?

Mevr. Frans reageert dat het de laatste jaren niet zo goed gaat met de economie. Bovendien zijn de prijzen voor olie, metaal gezakt. Materiaal wordt goedkoper. Op basis daarvan zou men verwachten dat de productiviteitsverbetering gemakkelijker kan worden gehaald. Waarom zou men dan naar een lagere moeten dan in het verleden?

Dhr. Postema brengt de oproep van Energie-Nederland ter sprake om samen vroegtijdig na te denken. Is dit een oproep om iets op te nemen in de methodebesluiten, of gaat het meer om wat daarna komt?

Mevr. Frans bevestigt dat het gaat om wat erna komt.

De voorzitter constateert dat de hoorcommissie geen verdere vragen heeft aan Energie-Nederland. De hoorcommissie gaat over tot het stellen van vragen aan GTS, met de onderwerpen in de volgorde zoals gepresenteerd in de pleitnota. Over sommige onderwerpen worden geen vragen gesteld.

Uitgangspunten regulering

Mevr. Bouwens vraagt met betrekking tot de nationale vereisten waarop GTS baseert dat de methode van regulering alleen prikkels dient te bevatten voor kosten die GTS kan beïnvloeden.

Dhr. Kleinhout reageert dat het bij prikkels gaat om het stimuleren tot bepaald gedrag. Als iemand dat niet in de hand heeft, heeft het ook niet veel zin om te prikkelen. Het zou er juist toe kunnen leiden dat onevenredig moet worden bespaard op kosten die zij wel kan beïnvloeden.

Mevr. Bouwens vervolgt met de vraag of dit de eigen invulling is van GTS dan wel dat dit volgt uit Memories van Toelichting of uitspraken van het CBb.

Dhr. Kleinhout meent dat het inherent is aan de gedachte van het stimuleren tot bepaald handelen. Daar moet wel een bepaalde mate van beïnvloeding zijn. Dat is een logisch uitvloeisel van de regulering.

Mevr. Bouwens gaat in op de nieuwe regelgeving. GTS stelt dat ACM daarmee rekening moet houden. Kan GTS aangeven op welke manier ACM daarmee rekening zou moeten houden?

Dhr. Kleinhout antwoordt dat dit te gedetailleerd wordt in het kader van deze hoorzitting. GTS heeft vijf zaken opgenoemd, maar het zijn verschillende vormen van wetgeving die verschillende implicaties hebben op verschillende onderdelen. In haar schriftelijke zienswijze zal GTS ook naar voren laten komen op welke punten deze mogelijk tot een wijziging leiden. De kwestie van de aansluitpunten is een concreet punt. Meer in algemene zin constateert GTS dat het Ontwerpmethodebesluit erg is gebaseerd op de vigerende wetgeving, terwijl iedereen weet dat bepaalde wetgeving op handen is.

Mevr. De Ruiter-Kortleve vraagt of ACM deze aanpassingen herkent.

De voorzitter wijst erop dat deze hoorzitting bedoeld is voor het bieden van de gelegenheid een zienswijze naar voren te brengen, waarover de hoorcommissie vragen kan stellen. Voorafgaand heeft een heel uitgebreid proces met klankbordgroepen plaatsgevonden. Dat is meer een podium om met

elkaar in discussie te gaan. Daarnaast zijn er allerlei andere overleggen waarin dat kan. Maar dat is niet de bedoeling van deze zitting.

Transparante kostenallocatie

Dhr. De Wildt gaat in op de kostenallocatie. GTS stelt dat ACM ten onrechte geen rekening houdt met het onderscheid tussen het HTL-net en het RTL-net. Waarom is kostenallocatie van belang voor het methodebesluit? Dit ziet immers op het vaststellen van inkomsten, kostenallocatie gaat om het verdelen van die inkomsten.

Dhr. Kleinhout reageert dat GTS dit punt ook in haar schriftelijke zienswijze voor voren zal brengen. Om de kostenallocatie goed te kunnen doen, zal ook in het methodebesluit rekening moeten worden gehouden met twee gescheiden kostenbases. Er zal een aparte X-factor moeten zijn, anders is die verdeling niet goed te maken. Dan wordt alleen toegerekend, maar uiteindelijk is van belang dat het ook daadwerkelijk een impact heeft. Om het onderscheid in kosten werkelijk een betekenis te laten hebben in relatie tot de tarieven, zal dat ook in het methodebesluit moeten worden opgenomen. Dat gebeurt nu ook voor bepaalde taken. Daarbij wordt in het methodebesluit een onderscheid gemaakt tussen de verschillende taken. Iets vergelijkbaars speelt ook daar. Op dit element, waarom dat van belang is, zal GTS uitgebreid ingaan in haar schriftelijke zienswijze. Maar het is zeker nodig om in het methodebesluit al de kostenbases te onderscheiden. Dat kan niet pas achteraf bij bijvoorbeeld de verantwoording.

Mevr. Bouwens begrijpt dat ACM met eenvoudig te realiseren aanpassingen het besluit toekomstbestendig zou kunnen maken. Op welke aanpassingen doelt GTS?

Dhr. Kleinhout zal deze eveneens toelichten in de schriftelijke zienswijze. In de kern komt het neer op een aparte kostenbasis voor het HTL-net en voor het RTL-net, voor aparte X-factoren, verdeelsleutels. De elementen in het methodebesluit dienen al rekening te houden met het onderscheid tussen de beide netten.

Lengte reguleringsperiode

Dhr. Postema vraagt welke extra redenen er zijn voor een kortere reguleringsperiode.

Dhr. Kleinhout zal deze ter zitting niet allemaal noemen, om de verrassing over de schriftelijke zienswijze er nog wat in te houden. Maar er is veel Europese wetgeving op komst met onzekerheden. Het Groningenveld is een grotere onzekerheid. Ook gaat het om een onderscheid tussen het HTL-net en het RTL-net. Er zijn nogal wat zaken in beweging die ook zijn weerslag zouden kunnen hebben op het methodebesluit.

Kostenbasis

Dhr. Postema vraagt wat volgens GTS een goede schatter is.

Dhr. Kleinhout antwoordt dat het ervan afhangt hoe betrouwbaar de schatter de kosten kan voorspellen. De afmeting hoe dicht deze aanzit ten opzichte van toekomstige kosten.

Dhr. Postema vervolgt met de vraag op welke wijze ACM voorafgaand aan het methodebesluit moet bepalen of er sprake is van een goede schatter. Hoe stelt zij dat vast, en wat is nog goed genoeg?

Dhr. Kleinhout reageert dat dit is wat ACM in feite op diverse punten ook doet in het Ontwerpmethodebesluit, te weten de aanname dat historische kosten over het algemeen de beste schatter zijn. Maar terugkijkend of de vorige keer inderdaad een betrouwbare schatting is gebleken en daarnaast of er ontwikkelingen zullen zijn die dat eventueel anders zouden kunnen maken. ACM kijkt dan bijvoorbeeld naar ontwikkelingen die zich in de afgelopen periode hebben voorgedaan. Er wordt bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de risicovrije rente. Wat zou daarvoor de beste schatter kunnen zijn? Daarnaast moet de vraag worden gesteld of er iets is veranderd. ACM heeft bijvoorbeeld zelf geconstateerd dat er ontwikkelingen zijn ten aanzien van het Groningenveld die maken dat er niet zomaar vanuit kan worden gegaan dat de conversiekosten uit het verleden nog betrouwbaar zijn voor de toekomst. Dat gaat voor GTS nog niet ver genoeg. Maar dat is het type afweging om terugkijkend te bezien hoe de schatter het de vorige keer heeft gedaan en of er ontwikkelingen zijn die doen vermoeden dat de eerder gebruikte schatter niet meer betrouwbaar is.

One-off

Dhr. Postema gaat in op de uitspraak dat ACM geen bevoegdheid zou hebben om de begininkomsten aan te passen. Hoe interpreteert GTS de taak voor ACM en welke ruimte heeft ACM volgens GTS wel?

Dhr. Kleinhout gaat niet in op welke ruimte ACM al dan niet heeft. Het is primair aan ACM om zich daarover een oordeel te vormen. De piketpaal die GTS hier slaat, is dat voor een ingrijpende toepassing als de *one-off* een expliciete wettelijke grondslag zou moeten bestaan. Daarbij geldt dat deze voor GTS niet in de wet is opgenomen, noch direct, noch door het overeenkomstig van toepassing verklaren van bepalingen voor de RNB's.

Dhr. Postema concludeert dat door de grote impact volgens GTS een expliciete bevoegdheid nodig is.

Dhr. Kleinhout bevestigt dit.

Dhr. Postema verifieert of dit los staat van de wettelijk bepaalde ruimte voor ACM.

Dhr. Kleinhout reageert dat als de vraag doelt op of het in beginsel zou behoren tot de beleidsvrijheid van ACM om bijvoorbeeld een *one-off* toe te passen, het standpunt van GTS is dat het bepaalde in art. 82 Gaswet niet voldoende is. Daarvoor zou een expliciete wettelijke grondslag nodig zijn.

WACC

Mevr. Bouwens vraagt wat GTS precies bedoelt met haar uitspraak dat de aanpak van ACM innerlijk niet consistent is.

Dhr. Kleinhout legt uit dat ACM is afgestapt van een WACC die geldt voor een hele periode voor de uitbreidingsinvesteringen en één WACC hanteert, ongeacht of die uitbreidingsinvesteringen in 2017, 2018, 2019, 2020 of 2021 zouden plaatsvinden. GTS stelt dat als wordt afgestapt van een periode-WACC en deze wordt gekoppeld aan bepaalde jaren, het meer voor de hand zou liggen om ook een daadwerkelijk jaarlijkse WACC te hanteren.

Mevr. Bouwens verifieert of GTS met 'afstappen van een periode-WACC' bedoelt dat ACM nu het trapjesmodel hanteert.

Dhr. Kleinhout weersprekt dit. Het staat los van het trapjesmodel. Tot nu toe was de WACC niet gekoppeld aan het eindjaar. Nu heeft ACM een 2016-WACC opgenomen, en een 2017-2021-WACC. Dat stond nog niet eerder in methodebesluiten. GTS is van menig dat als er wordt afgestapt van een periode-WACC en de WACC wordt gekoppeld aan bepaalde jaren, het meer in de rede zou liggen om een WACC per jaar te hebben. Op die manier wordt ook onderscheid gemaakt in de jaren in de reguleringsperiode dat die investering in gebruik wordt genomen.

Mevr. Bouwens brengt de door ACM gehanteerde maatstaf voor de marktrisicopremie ter sprake. Deze zou volgens GTS niet juist zijn. Wat zou wel de juiste maatstaf zijn?

Dhr. Kleinhout licht toe dat dit te maken heeft met het rekenkundig gemiddelde voor de WACC. GTS zal dit in haar schriftelijke zienswijze nader toelichten.

Dhr. Postema vervolgt met een vraag over de jaarlijkse WACC. Op welke wijze kan ACM deze inpassen in de X-factorsystematiek?

Dhr. Kleinhout geeft aan dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen reguliere uitbreidingsinvesteringen, die ook nu al in de X-factorsystematiek meelopen, en bijzondere uitbreidingsinvesteringen, die altijd al een wat aparte status hebben gehad. Daarvoor zou dan de nieuwe WACC worden gebruikt. Hierop zal GTS in haar schriftelijke zienswijze nader ingaan, zodat ACM ook beter inzicht krijgt in de wijze waarop GTS dit voor zich ziet.

Investeringen

Mevr. Kahl vraagt verduidelijking over de zinsnede 'van kleur verschieten' die wordt gebruikt in het eerste aandachtspunt.

Mevr. De Ruiter- Kortleve licht toe dat in het Ontwerpmethodebesluit een overgangsbepaling is opgenomen voor de MR-meldingen met betrekking tot uitbreidingsinvesteringen voordat de maatregel van kracht werd. Deze kwalificeren als een bijzondere uitbreidingsinvestering. Voor zover

duidelijk in het Ontwerpmethodebesluit is opgenomen dat als een investering bij ingebruikname en initiële activering kwalificeert als een bijzondere uitbreidingsinvestering, ook latere activeringen als zodanig kwalificeren. GTS heeft inmiddels geleerd dat als iets niet heel duidelijk in het methodebesluit staat, dit niet is gegarandeerd. Als iets een bijzondere uitbreidingsinvestering was bij ingebruikname, dan moeten volgens GTS ook latere activeringen als zodanig kwalificeren. In die zin kunnen zij niet 'van kleur verschieten'.

Tariefcorrecties

Mevr. Bouwens vraagt over het laatste aandachtspunt of GTS in het licht van de nieuwe Netwerkkode TAR strijdigheid ziet met de wijze waarop tariefcorrecties worden uitgevoerd, met name ten aanzien van nacalculaties.

Mevr. De Ruiter-Kortleve reageert dat als heel hard wordt aangegeven dat men vanuit nacalculatie gezien uitgaat van t-2 en er andere verplichtingen volgen uit de Netwerkkode TAR, het niet zeker is of t-2 nog steeds kan standhouden. Wellicht wordt het dan t-3 of een mix daarvan. Daarin zou volgens GTS een bepaalde ruimte moeten zitten. Dat lijkt relatief eenvoudig te realiseren, bijna meer tekstueel.

De voorzitter constateert dat de hoorcommissie geen verdere vragen heeft. Hij biedt de aanwezigen de gelegenheid om een laatste opmerking te maken.

Dhr. Kreuze merkt op dat bij NOGEPa de vraag naar boven komt over de stap naar de efficiënte kosten bij de *one-off*. ACM doet daarbij het voorstel voor een redelijkheidstoets en geeft ook een rekenvoorbeeld. Als men een ander rekenvoorbeeld zou hanteren, komt men op lagere tarieven uit, terwijl er hogere efficiënte kosten zouden zijn. In het voorbeeld van ACM inkomsten van 1000 en 950 kosten waarvan 850 efficiënte kosten. Dan wordt het niet aangepast en blijft het op 1000 staan. Als in dit voorbeeld 901 als efficiënte kosten wordt gehanteerd, zou het wel naar 901 gaan. Het gevolg voor de tarieven is dat het voor de hele periode van vijf jaar 901 zou zijn. In het andere voorbeeld, waarin de efficiënte kosten 850 zijn, komen de tariefopbrengsten uit op 907 of 908. In hoeverre is dat redelijk ten opzichte van de klanten van GTS? Daarin zou NOGEPa graag een nuancering zien in die zin dat het kan worden aangepast. Er zou een tussenweg, een tussenniveau kunnen worden gevonden tussen de huidige inkomsten en de efficiënte kosten.

Dhr. Halsema gaat in op de tarievencode vanuit Europa. Begrijpt VGN het goed dat als daarin een bepaling is opgenomen over de totaalinkomsten, zoals nacalculatie, dit invloed kan hebben en dat als het echt over de tariefverdeling is dit geen invloed heeft op het tariefbesluit? Wel op de Tarievencode, maar niet op het methodebesluit? Een ander punt betreft de vergoeding aan Gasunie Peakshaver BV. Bij welke van de vijf taken zal deze belanden?

De voorzitter wijst erop dat het niet de bedoeling is dat partijen in deze zitting vragen aan elkaar stellen.

Dhr. Kleinhout merkt op dat GTS ook geen aanleiding vindt om hierop ter zitting te reageren.

De voorzitter constateert dat partijen geen behoefte hebben aan het maken van verdere opmerkingen. Hij gaat over tot afsluiting van de hoorzitting. Hij dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng en sluit de hoorzitting.

Vereniging Energie-Nederland

ACM, Hoorzitting ontwerpmethodebesluit GTS 2017-2021

Dinsdag 10 mei 2016, 10:30 – 12:00 (ACM, Zurichtoren, Den Haag)

Pleitnota

De regulering van Gasunie Transport Services (GTS) wordt volwassen. Vereniging Energie-Nederland maakt graag van de gelegenheid gebruik om de Autoriteit Consument & Markt (ACM) daarmee te complimenteren. Ingaande de vorige reguleringsperiode is de tariefregulering vervangen door omzetregering waardoor GTS niet langer een volumerisico heeft. Dat was al een belangrijke stap. Nu wordt daar de benchmark aan toegevoegd.

Deze ontwikkelingen doen recht aan het karakter van GTS. GTS is een monopolist die de markt faciliteert en is geen onderneming met commerciële risico's. Belangrijk daarbij is dat de ACM goed en streng toezicht houdt en ervoor zorgt dat GTS efficiënt opereert. Overwinsten moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.

Over de kostenbenchmark is in de diverse klankbordgroep bijeenkomsten uitvoerig gediscussieerd. Op welk niveau ACM de hoogte van de efficiënte kosten op basis van die benchmark zal vaststellen is op dit moment nog niet bekend. Ook is nog niet duidelijk of ACM de begininkomsten 2016 zal baseren op die efficiënte kosten of dat er als basis een ander niveau gehanteerd gaat worden. Energie Nederland volgt de ontwikkelingen op de voet maar wil bij voorbaat haar steun uitspreken voor het gehanteerde principe van benchmarking.

Daarnaast verwelkomt Energie Nederland de verhoogde transparantie in de toepassing van de bandbreedte (10.4). Dit geeft netwerkgebruikers een beter inzicht in de tariefontwikkelingen tussen de verschillende jaren. Energie Nederland vraagt zich wel af wat de criteria zijn om een opwaartse dan wel neerwaartse aanpassingen ten opzichte van het gemiddelde te rechtvaardigen?

Het streven naar verhoogde transparantie is tevens een trend die ook aansluit bij de Europese tarieven netwerkcode (TAR NC) die nu in ontwikkeling is. Deze tarievencode zal in de voorliggende reguleringsperiode impact hebben op de verschillende tarieven, maar zoals we tot nu toe hebben begrepen, behoeft de methode van regulering hiervoor niet aangepast te worden. Kan de ACM bevestigen of dit voor alle onderdelen in het ontwerpmethodebesluit betreft? (veilinggelden, data waarop tarieven gepubliceerd moeten worden)

De ACM heeft in het voorliggende ontwerpmethodebesluit de lengte van de reguleringsperiode vastgesteld op 5 jaar. In het methodebesluit voor de periode 2014-2016 heeft ACM voor een korte periode van 3 jaar gekozen mede om in te kunnen spelen op effecten voor GTS ten gevolge van wijzigingen in de Europese regelgeving. Het voordeel van een kortere periode is dat er sneller geanticipeerd kan worden op aankomende wijzigingen. Het voordeel van een langere periode is dat er een langere periode van stabiliteit en rechtszekerheid ontstaat. Wij zien zowel de voordelen van een korte periode als ook de voordelen van een langere periode. Aangezien de transparantie is verhoogd

over het en hoe waarom tarieven wijzigen is de voorgestelde periode van 5 jaar voor Energie Nederland acceptabel.

Bij het analyseren van het ontwerp methodebesluit rijzen er diverse vragen waarop wij graag meer toelichting van de ACM zouden ontvangen.

Het eerste punt betreft de WACC. De WACC is over de periode 2014-2016 indertijd vastgesteld op 3,6 %. Voor de periode 2017-2021 is de WACC vastgesteld op 3,7%. De marktrente is echter sinds het vorige methodebesluit drastisch gedaald. In hoeverre is de stijging van de WACC van 3,6% naar 3,7% in lijn met de dalende marktrente die we de afgelopen jaren hebben gezien? Je zou toch juist een daling verwachten. Kan ACM hierop een toelichting geven?

Vervolgens blijkt uit onze analyse dat de productiviteitsverbetering van GTS gedaald is van 1,1 over de periode 2014-2016, naar 0,6 over de periode 2017-2021. Waarom komt de productiviteitsverbetering zoveel lager uit? Dit past volgens ons niet bij de economische ontwikkelingen. Wij zien op dit moment geen enkele reden waarom deze lager moet zijn. Kan ACM toelichten waarom de frontier shift zo laag is vastgesteld? Zelfs nog lager dan die van Tennet (0,8).

In lijn met bovenstaande vragen wij ons af hoe een “redelijk rendement op geïnvesteerd vermogen” van 3,6% WACC over 2014 -2016 zich verhoudt tot de winstmarge van ca. 25% die GTS in 2014 realiseerde? (bron: jaarverslag GTS) In dit licht lijkt ons een lagere frontiershift van 0,6% (t.o.v. 1,1%) en een hogere WACC van 3,7% (t.o.v. 3,6%) over de periode 2017-2021 onredelijk.

Een volgend punt betreft de risicovrije rente. De ACM geeft aan dat ze in lijn met het methodebesluit 2014-2016, de drie voorafgaande jaren gemiddeld gebruikt voor de risico vrije rente. De ACM geeft echter ook aan dat een periode van twee jaar of de spot rate beter zou zijn. Kan de ACM toelichten waarom zij niet kiest voor een periode van twee jaar?

Het laatste punt uit onze (voorlopige) analyse betreft het afschaffen van het speciale budget voor marktfacilitering. Energie Nederland is van mening dat het faciliteren van de markt een basisfunctie van GTS is. Een speciaal budget zou dan ook niet noodzakelijk moeten zijn. Wij gaan er dan ook van uit dat GTS werkzaamheden voor het faciliteren van de markt blijft uitvoeren.

Tenslotte:

De energiewereld wordt geconfronteerd met grote uitdagingen die onder andere een gevolg zijn van de energietransitie waar we met z'n allen in zitten. De leden van Energie-Nederland ondervinden dat aan den lijve. Ook GTS zal hiermee geconfronteerd worden omdat er in de toekomst waarschijnlijk minder transportcapaciteit nodig zal zijn.

Energie Nederland roept daarom ACM op om samen vroegtijdig na te denken over hoe met krimpende volumes moet worden omgegaan in de regulering van GTS.

Ontwerp-methodebesluit GTS 2017 e.v.

Hoorzitting ACM – GTS

Zaaknummer 16.0110.52

Inleiding

- GTS zal op 17 mei haar schriftelijke zienswijze indienen
- In de schriftelijke zienswijze zullen in ieder geval de vandaag besproken punten, in uitgebreidere en uitgewerkte vorm, naar voren komen
- Vandaag: vogelvlucht

Onderwerpen

1. Uitgangspunten regulering
2. Transparante kostenallocatie
3. Lengte van de reguleringsperiode
4. Kostenbasis
5. Aanpassing begininkomsten oftewel one-off
6. Statische efficiëntie oftewel θ
7. Dynamische efficiëntie oftewel frontier shift
8. WACC
9. Regulering van de bestaande aansluiting en aansluitpunten
10. Investerings
11. Tariefcorrecties
12. Conclusie

Uitgangspunten regulering: Gasverordening

- **GTS dient in staat te worden gesteld haar efficiënte kosten – inclusief een redelijk rendement – terug te verdienen;**
 - Conform de tussenuitspraak van het CBb van 5 maart 2015 dient GTS haar efficiënte kosten *binnen de reguleringsperiode* te kunnen terugverdienen
- **een netbeheerder kan alleen worden vergeleken met een structureel vergelijkbare netbeheerder;**
- **kruissubsidiëring dient te worden voorkomen;**
- **tarieven / de methode tot vaststelling daarvan dienen transparant te zijn;**

Uitgangspunten regulering: nationale vereisten

- de wijze waarop in de methode van regulering de kosten en toegestane inkomsten worden vastgesteld, dient consistent, transparant, objectief en voorspelbaar te zijn (regulatoire consistentie);
 - ACM dient aan te sluiten bij eerder gemaakte (beleids)keuzes, tenzij een goede reden bestaat om van die eerdere keuzes af te wijken en de afwijking goed wordt onderbouwd en gemotiveerd
- besluiten – zeker ingrijpende besluiten – dienen te zijn gebaseerd op een deugdelijke wettelijke grondslag, zorgvuldig onderzoek en een draagkrachtige motivering.
- de methode van regulering dient te zijn toegesneden op GTS en rekening te houden met specifieke omstandigheden;
- methode van regulering dient alleen prikkels te bevatten voor kosten die GTS kan beïnvloeden en dient geen elementen/prikkels te bevatten die het normale bedrijfseconomische handelen van GTS verstoren;

Uitgangspunten regulering: toepassing in OMB

- Op de onderdelen van het OMB die vandaag aan de orde komen - en nader worden uitgewerkt en toegelicht in de schriftelijke zienswijze van 17 mei 2016 - zijn deze algemene uitgangspunten voor regulering (die nu geldt) onvoldoende in acht genomen.
- De verwachte aanpassingen aan wet- en regelgeving komen daarnaast nauwelijks aan bod in het OMB, terwijl dit wel invloed heeft op de methode van regulering. ACM moet daar rekening mee houden. Het gaat onder meer om:
 - Nieuwe Netwerkkode TAR (Harmonised Transmission Tariff Structures for Gas);
 - Nieuwe Netwerkkode INT (Interoperability and Data Exchange);
 - Wijziging Netwerkkode CAM (Capacity Allocation Management);
 - Inwerkingtreding Mini-STROOM (concept-wetsvoorstel "Voortgang Energietransitie");
 - Inwerkingtreding STROOM II

Transparante kostenallocatie

- **ACM houdt ten onrechte geen rekening met het onderscheid tussen het HTL-net en het RTL-net**
 - Onderscheid tussen beide netten is van belang in het licht van de doelstellingen van de regulering, en past uitstekend binnen die doelstellingen (vgl. ACM tijdens de klankbordgroep van 8 maart jl.);
 - GTS heeft stappen ondernomen met het oog op het bereiken van de reguleringsdoelstellingen (aanlevering van separate gegevens, oprichten twee bedrijven GTS en GGS, lopende codewijzigingsprocedure);
 - Dat (effectuering van) aanwijzing van GGS als separate netbeheerder is aangehouden doet hieraan niet af; het onderscheid en de doelstellingen die daarmee zijn gediend gelden onverkort;
 - Aanpassing van het OMB is noodzakelijk. ACM kan het methodebesluit toekomstbestendig maken met eenvoudig te realiseren aanpassingen en daarmee recht doen aan de doelstellingen. ACM heeft geen redenen om dit niet te doen.

Lengte van de reguleringsperiode

- **Er bestaat geen aanleiding of grond om af te wijken van de expliciet en bewust gekozen lengte van drie jaar**
 - Redenen voor een kortere reguleringsperiode van drie jaar gelden onverkort
 - Redenen voor ACM om vóór lange reguleringsperiode te kiezen zijn niet nieuw
 - Er bestaan nu juist extra redenen voor een kortere reguleringsperiode

Kostenbasis

Gebruik van schatters ten opzichte van de bevoegdheid tot nacalculatie

Een goede schatter levert een betrouwbare voorspelling van toekomstige kosten op. Relevant is:

- (1) Is de schatter de best mogelijke?
- (2) Zo ja, is de beste mogelijke schatter ook een goede schatter?

Is deze er niet? Dan nacalculatie.

• ACM gebruikt niet de best mogelijke schatter voor de verwachte pensioenkosten van GTS

- De toekomstige pensioenkosten van GTS zijn goed te schatten op basis van de toegezegde pensioenpremies

• Nacalculatie inkoopkosten transmissie-energie moet worden gehandhaafd

- Aangezien kosten transmissie-energie worden bepaald door exogene factoren zoals de temperatuur, het marktgedrag van shippers en de ontwikkeling van de marktprijzen voor energie, bestaat er geen goede schatter. Handhaving huidige systeem van nacalculatie is aangewezen;

• Nacalculatie conversiekosten QC

- Aangezien kosten kwaliteitsconversie worden bepaald door exogene factoren als de ontwikkeling van het Groningenplafond, de inzet van Groningen en de ontwikkeling van de marktprijzen voor elektriciteit bestaat er geen goede schatter. Gegeven de zeer grote onzekerheden is hier volledige nacalculatie aangewezen;

9

Aanpassing begininkomsten oftewel one-off

Primair:

- ACM heeft geen bevoegdheid voor het eenmalig aanpassen van de begininkomsten van GTS

Subsidiar:

- Het beoordelingskader gaat uit van een onjuiste vergelijking
- Beoordelingskader is ongerechtvaardigde afwijking verleden en overigens onjuist

Statische efficiëntie oftewel thèta

- **Nog geen (ontwerp)besluit om op te reageren** → GTS zal nadere zienswijze indienen zodra het OMB wordt aangevuld met het (ontwerp)besluit van ACM over de statische efficiëntie

Dynamische efficiëntie oftewel frontier shift

- **De vergelijking van ACM op basis van productiviteitsverbeteringen in geselecteerde Nederlandse sectoren en op basis van studies over de productiviteitsverbetering van buitenlandse studies leidt niet tot een representatieve en betrouwbare schatter voor GTS**
- ACM geeft geen draagkrachtige motivering voor de korte meetperiode;
- ACM motiveert de toevoeging van de sector Telecom niet;
- Correcte weging van de productiviteitsverbeteringen van alle sectoren (naar rato van het aandeel van iedere sector in de totale activiteiten van GTS in plaats van ongewogen) levert een frontier shift van -0,15% op;
- buitenlandse studies worden verschillend geïnterpreteerd door consultants; geen basis voor deugdelijke vaststelling van de door GTS te behalen productiviteitsverandering;
- De frontier shift is in OMB overigens ook onjuist berekend door tussentijds afronden.

WACC

- **GTS heeft verschillende bezwaren ten aanzien van de vaststelling van de WACC zoals voorgesteld in het OMB:**
- ACM gaat uit van de onjuiste veronderstelling dat uitbreidingsinvesteringen niet (mede) worden gefinancierd met bestaande leningen; de aanpak van ACM is niet innerlijk consistent en niet toekomstbestendig;
- ACM gebruikt niet de juiste maatstaf voor de berekening van de marktrisicopremie;
- de vaststelling van de vergelijkingsgroep voor de asset bèta (i) strookt niet met het huidige MB en het daaraan ten grondslag liggende advies, (ii) er is onjuist gewicht toegekend aan de liquiditeit en (iii) de gekozen index behoeft nadere toelichting;
- de marktverwachting zou leidend moeten zijn voor de parameter inflatie (of anders: middeling van 50/50 combinatie met marktverwachting);
- de gevolgtrekkingen uit de vergelijking met andere toezichthouders is grotendeels niet in lijn met de vaststelling door andere toezichthouders. Aanleiding tot kritische blik.

13

Regulering van de bestaande aansluiting en aansluitpunten

- **Op handen zijnde wetgeving heeft gevolgen voor aansluitingen**
 - bij inwerkingtreding van bepaalde niet-controversiële onderwerpen uit het wetvoorstel STROOM (bijvoorbeeld het aanleggen van de volledige aansluiting door GTS in geval van nieuwe klanten) is het OMB niet toekomstbestendig
- **Uitbreidingen op bestaande aansluiting zijn wettelijke taak van GTS**
- **Hybride kostenallocatiemethodiek voor aansluitpunten is onnodig complex en niet toekomstbestendig**
 - wanneer de BAT-taak en de AT-taak in de toekomst worden samengevoegd is het zeer wenselijk dat kosten worden bepaald op eenzelfde allocatiemethodiek

14

Investerings

- OMB maakt onvoldoende duidelijk dat investeringen na ingebruikname niet van kleur kunnen verschieten. Handhaving overgangsbepaling huidige MB is hiervoor een oplossing;
- Kosten van investeringen moeten terugverdiend kunnen worden, ongeacht het type investering. Toekomstig investeringsplan geeft inzicht. Indien er sprake is van extra investeringen als gevolg van uitbreiding wettelijke taken c.q. activiteiten GTS, dan moet aanvullende vergoeding plaatsvinden;
- GTS stelt voor de verwachte operationele kosten voor bijzondere uitbreidingsinvesteringen te schatten op 1% van het investeringsbedrag en dit expliciet in het methodebesluit op te nemen;
- Het kader voor afschrijvingstermijnen mist. De afschrijvingstermijn voor de N2-installatie moet in ieder geval worden verkort.

Tariefcorrecties

- Balanceringsopbrengsten zijn zonder opgave van redenen verdwenen bij tariefcorrecties, terwijl de dienst nog bestaat
- Een aanvullende vergoeding voor kosten van (additionele) activiteiten die volgen uit wet- en regelgeving en/of die ten goede komen aan de markt ontbreekt. ACM schaft tariefcorrecties als (i) nieuwe producten en diensten en (ii) markt faciliterende activiteiten af en introduceert geen nieuwe mogelijkheid tot tariefcorrecties.
- De wijze waarop tariefcorrecties worden uitgevoerd (in het bijzonder nacalculatie van omzet) mag niet strijdig zijn c.q. geen drempel opwerpen in het licht van de nieuwe Netwerkkode TAR.

Conclusie

Verzoek om definitieve methodebesluit conform deze en aanvullende zienswijze van GTS aan te passen

GTS zal haar zienswijze schriftelijk toelichten en uitwerken → schriftelijke zienswijze op OMB van 6 april volgt 17 mei 2016

GTS zal aanvullende zienswijze indienen nadat OMB is aangevuld met ontwerpbesluit inzake statische efficiëntie → datum is nog onbekend

**Reactie op verslag hoorzitting ontwerpmethodebesluit GTS 2017-2021
d.d. 10 mei 2016, te Den Haag**

GTS | Jildau Schotanus

- p.2, derde alinea onder Dhr. Kleinhout: frontier shifts moet "frontier shift" (enkelvoud) zijn;
- p.2, daarop volgende alinea: dit dient correspondentie "en" klankbordgroepen te zijn (i.p.v. in);
- p.4, laatste alinea onder Transparante kostenallocatie: dit moet "aparte kostenbasis voor het HTL-net en voor het RTL-net en aparte x-factoren, verdeelsleutels" zijn (nevenschikkend);
- p.5, vierde alinea onder WACC: hier alleen 2021-WACC ("2017-" schrappen)
- p.5, laatste alinea onder WACC: "jaarlijkse" i.p.v. "nieuwe" WACC.